

2. Indledende bemærkninger (ordningens retlige grundlag og hovedtræk)

2.1 Den forsøgsordning, hvis gennemførelse og nærmere udformning arbejdsgruppen er anmodet om at overveje, er efter straffelovrådets skrivelse af 30. november 1979 knyttet til to forudsætninger – dels skal ordningen gennemføres på grundlag af de gældende regler om betingede domme, dels skal ordningen være lokalt begrænset til Københavns-området. Selv om det ikke er arbejdsgruppens opgave at gå nærmere ind på disse forudsætninger, kan det formentlig være hensigtsmæssigt kort at kommentere nogle af de spørgsmål, som de nævnte forudsætninger kan give anledning til.

For så vidt angår ordningens gennemførelse på grundlag af de gældende regler er der i arbejdsgruppen enighed om, at straffelovens § 57 om vilkår for betingede domme giver tilstrækkelig hjemmel til at betinge strafudsættelse af, at den dømte udfører samfundstjeneste. Opregningen af vilkår i straffelovens § 57 er ikke udtømmende, og det fremgår af forarbejderne til bestemmelsens nuværende affattelse (ved lov nr. 163 af 31. maj 1961), at man herved ville sikre, at »domstolene har mulighed for på grundlag af erfaringer indvundet efter lovens gennemførelse eller under hensyn til en konkret sags særlige omstændigheder at anvende vilkår, der ikke er forudset i lovens regler«. Udformningen af straffelovens § 57 er således et udtryk for, at man fra lovgivningsmagts side har villet give domstolene adgang til at gøre brug af nye vilkår, som ændrede behandlingsmæssige og praktiske forhold gør gennemførlige og hensigtsmæssige. At der efter forarbejderne til § 57 ikke kan fastsættes vilkår af rent pønal karakter i betingede domme, vil efter arbejdsgruppens opfattelse ikke være til hinder for at gøre brug af vilkår om samfundstjeneste. Vilkår herom vil overvejende have et behandlingsmæssigt sigte, ligesom det må holdes for øje, at samfundstjeneste alene vil kunne anvendes med den dømtes samtykke, og at vilkårets anvendelse efter arbejdsgruppens indstilling skal sigte på tilfælde, hvor der i dag idømmes ubetinget frihedsstraf. Som eksempel fra retspraksis på vilkår, som har lighed med samfundstjeneste, kan nævnes vilkår om ophold på skoleskibet »Ful-

ton«, jfr. herved østre landsrets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1975.672*.

Det følger af det anførte, at der principielt allerede i dag efter straffeloven er mulighed for at gøre brug af vilkår om samfundstjeneste. På samme måde vil der efter iværksættelsen af en lokal forsøgsordning i København principielt også være mulighed for at fastsætte vilkår om samfundstjeneste i retskredse uden for København. Anvendelsen af vilkår om samfundstjeneste vil dog i praksis afhænge af, at de administrative og praktiske forudsætninger for at gennemføre vilkåret er til stede, og realiteten vil formentlig derfor blive den, at vilkår om samfundstjeneste i forsøgsperioden kun vil blive anvendt i det område – København – hvor man på forhånd har tilvejebragt de nødvendige forudsætninger for at gennemføre vilkåret.

Arbejdsgruppen finder ikke, at der i en kortere periode vil være væsentlige betæneligheder ved en sådan lokal begrænsning i anvendelsen af samfundstjeneste. Også med hensyn til andre vilkår kan særlige lokale forhold være af betydning for grænsen mellem den betingede dom og den ubetingede frihedsstraf, f.eks. mulighed for at skaffe den pågældende arbejde eller ophold på egnet hjem eller skole eller andre særlige behandlingsmuligheder. Hertil kommer, at det uden en lokalt afgrænset forsøgsordning næppe vil være praktisk muligt at tilvejebringe et konkret erfaringsmateriale som grundlag for en nærmere vurdering af anvendelsesmulighederne for samfundstjeneste under danske forhold. Der kan i den forbindelse henvises til, at man også i England gennemførte en lokalt afgrænset forsøgsordning, inden der blev taget stilling til, om samfundstjeneste skulle indføres på landsbasis.

I den almindelige debat har der fra flere sider været peget på, at samfundstjeneste i nogle tilfælde vil kunne være egnet som vilkår for tiltalefrafald over for unge lovovertrædere. Arbejdsgruppen er enig i, at samfundstjeneste muligvis vil kunne være en hensigtsmæssig reaktion i enkelte af de sager vedrørende unge lovovertrædere, der i dag afgøres ved tiltalefrafald. Heroverfor står imidlertid, at anvendelsen af samfundstjeneste i disse tilfælde ville give anledning til en række særlige spørgsmål både med hensyn til vilkårets håndhævelse og arten af de arbejdsopgaver, der kunne komme på tale. Det vil